

INGLIZ TILINI O‘QITISHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA IJODIY VA INTELLEKTUAL SALOHIYATNI SHAKLLANTIRISH MODELI

Haydarova Nozigul Bahrom qizi-
Zarafshon shahar 2-son texnikumi
ingliz tili fani o‘qituvchisi
nozigulkhaydarova@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi ingliz tilini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Kommunikativ yondashuvning o‘quvchilarning kreativ fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilishi va intellektual faolligini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: kompetensiyaviy yondashuv, ingliz tili ta’limi, kreativ fikrlash, intellektual salohiyat, mustaqil fikrlash, ta’lim samaradorligi, o‘quvchi faolligi, ijodiy faoliyat, zamonaviy ta’lim, pedagogik model.

Abstract. This thesis analyzes the issues of forming students' creative and intellectual potential based on a competency-based approach to teaching English. The importance of the communicative approach in developing students' creative thinking, independent decision-making, and intellectual activity is highlighted.

Keywords: competency-based approach, English language education, creative thinking, intellectual potential, independent thinking, educational effectiveness, student activity, creative activity, modern education, pedagogical model.

Аннотация. В данной работе анализируются вопросы формирования творческого и интеллектуального потенциала учащихся на основе компетентностного подхода к обучению английскому языку. Подчеркивается важность коммуникативного подхода в развитии у учащихся творческого мышления, самостоятельности в принятии решений и интеллектуальной активности.

Ключевые слова: компетентностный подход, обучение английскому языку, творческое мышление, интеллектуальный потенциал, самостоятельное мышление, эффективность обучения, активность учащихся, творческая активность, современное образование, педагогическая модель.

Bugungi globalashuv jarayonida xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini o‘rganish ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Jahon miqyosida axborot almashinuvi, ilm-fan, texnologiya va xalqaro hamkorlikning asosiy vositasi sifatida

ingliz tilining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Shu sababli umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tilini o'qitish sifatini oshirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv hamda intellektual salohiyatni rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limni tashkil etish va o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, xorijiy tillarni o'qitish tizimini takomillashtirishga doir davlat dasturlari va normativ-huquqiy hujjatlarda o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish bilan bir qatorda ularning ijodiy va intellektual imkoniyatlarini yuzaga chiqarish masalasi ham dolzarb vazifa sifatida belgilangan.

Kompetensiyaviy yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki hayotiy vaziyatlarda bilimdan foydalanish ko'nikmalarini ham shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv asosida tashkil etilgan ingliz tili darslari o'quvchilarda muloqotga kirishish, muammoli vaziyatlarni hal qilish, tanqidiy va kreativ fikrlash, axborotni tahlil qilish kabi muhim kompetensiyalarni rivojlantiradi. Ayniqsa, zamonaviy raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va kommunikativ yondashuv asosida olib borilgan darslar o'quvchilarning intellektual faolligini oshirishda samarali natijalar bermoqda.

Shu bilan birga, amaliyotda ingliz tilini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuvning barcha imkoniyatlaridan to'laqonli foydalanilmayotgani kuzatiladi. Ko'plab darslarda grammatika va lug'at boyligini o'rgatish ustuvor bo'lib qolmoqda, o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, mustaqil fikrlashi hamda intellektual salohiyatini rivojlantirishga yetarli darajada e'tibor qaratilmayapti. Natijada o'quvchilarda ingliz tilidan nazariy bilim mavjud bo'lsa-da, uni amaliy faoliyatda qo'llash, erkin muloqot qilish va kreativ fikr bildirish ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmay qolmoqda.

Bundan tashqari, ingliz tilini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv asosida ijodiy va intellektual salohiyatni rivojlantirishning yaxlit pedagogik modeli yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Mavjud metodik tadqiqotlarda ko'proq kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish masalalari yoritilgan bo'lib, kreativlik va intellektual rivojlanishni kompleks tarzda shakllantirishga qaratilgan ilmiy-metodik tavsiyalar kam uchraydi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi aynan ingliz tili darslari orqali o'quvchilarning kreativ va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali pedagogik modelini ishlab chiqish zarurati bilan belgilanadi. Ushbu model ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, kommunikativ topshiriqlar va raqamli vositalardan samarali foydalanishni nazarda tutadi. Bu esa o'quvchilarning ingliz tiliga

bo‘lgan qiziqishini oshirish, mustaqil va erkin fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Mazkur ilmiy tadqiqotning yangiligi shundan iboratki, unda ingliz tilini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini shakllantirishning yaxlit pedagogik modeli ishlab chiqiladi. Tadqiqot davomida kompetensiyaviy ta‘limning mazmuni ingliz tili fanining o‘ziga xos xususiyatlari bilan integratsiyalashgan holda tahlil qilinadi. Shuningdek, tadqiqotda:

- ingliz tili darslarida o‘quvchilarning kreativ va intellektual faoliyatini rivojlantirish mezonlari aniqlanadi;
- kompetensiyaviy yondashuv asosida interfaol metodlar va innovatsion texnologiyalar tizimlashtiriladi;
- o‘quvchilarning ijodiy va intellektual rivojlanish darajasini baholash indikatorlari ishlab chiqiladi;
- ingliz tili darslarida kreativ fikrlashni rivojlantiruvchi topshiriqlar tizimi taklif etiladi;
- ta‘lim samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Mazkur tadqiqotning yana bir ilmiy yangiligi — ingliz tilini o‘qitishda kommunikativ, kreativ va intellektual kompetensiyalarni o‘zaro integratsiyalashgan holda rivojlantirish modeli amaliyotga tatbiq etilishidadir. Ushbu model orqali o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasi, mustaqil fikrlashi va muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

Hozirgi kunda umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida bir qator pedagogik muammolar mavjud. Jumladan, dars jarayonlarida asosan grammatik qoidalarni yodlash va standart mashqlarni bajarishga ko‘proq e‘tibor qaratilib, o‘quvchilarning kreativ va intellektual faoliyatini rivojlantirish masalasi ikkinchi darajada qolib ketmoqda. Shuningdek, o‘quvchilarda:

- mustaqil va tanqidiy fikrlash;
- kreativ yondashuv asosida muloqot qilish;
- muammoli vaziyatlarni hal etish;
- ingliz tilida erkin fikr bildirish;
- bilimlarni amaliy faoliyatda qo‘llash ko‘nikmalari yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatilmoqda.

Muammoning yana bir jihati shundaki, ingliz tilini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishga qaratilgan metodik ta‘minot va pedagogik texnologiyalar tizimi yetarlicha ishlab chiqilmagan. O‘qituvchilarning aksariyati an‘anaviy metodlardan foydalanib kelayotganligi sababli, darslarda o‘quvchi markazli

yondashuv va kreativ faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari to'liq namoyon bo'lmayapti.

Bundan tashqari, o'quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini baholash mezonlari ham yetarli darajada takomillashtirilmagan. Natijada ta'lim jarayonida o'quvchilarning kreativ fikrlashi va intellektual rivojlanishini monitoring qilishda muammolar yuzaga kelmoqda.

Shu sababli ingliz tilini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini shakllantirishning samarali pedagogik modelini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida tadqiq etishni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining xorijiy tillarni o'qitish tizimini takomillashtirishga oid qarorlari va farmonlari. – Toshkent, 2021.
2. Noam Chomsky. Language and Mind. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
3. Howard Gardner. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. – New York: Basic Books, 2011.
4. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). – Cambridge University Press, 2020.
5. Anderson Lorin, David Krathwohl. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. – New York: Longman, 2001.